

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม

ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒

วันศุกร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๓๐

ณ ห้องประชุมกิจการยุติธรรม ๑ (JA1) ชั้น ๙ อาคารรัฐประศาสนภักดี

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

.....

ผู้มาประชุม

๑. ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม
นางสาววรมน งามางกูร	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง
นายบรรยาย นาคยศ	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด
นางสาวจินดา สุระชาติ	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พันตำรวจเอกอภิญญา ศรีเสื่อขาม	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนสำนักงานประมาณ
นางอมรรัตน์ ฤทธิพลเดช	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
นางสาวอุไร เชื้อเย็น	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
นางสาวโสมนัส เจือศรีกุล	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นางศิริสา ไชยหมาน	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการให้ความเห็นชอบ
นายเดชา สังขวรรณ	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
นายวัลลภ นาคบัว	อนุกรรมการ

๑๒. นายไชยสุวัฒน์ ฤงเงิน

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๓. นางสาวสุวดี ไหลพิงทอง

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๔. นางสุภัทรา ปกาสิทธิ์ วโรตม์สิกขดิตถ์

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ติตราชการ

๒. นางสาวสิริพร พิทยโสภณ

ติตราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายอภิชาติ ฐากุลบุตร

สำนักงานศาลยุติธรรม

๒. นายวัชรระ ดุลยาสิทธิพุทธ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๓. นางสาวรัตนาวรรณ หอมเนียม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

๔. นางสาวกัลยา ถ้ำทอง

สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ได้มีการปรับเปลี่ยนอนุกรรมการและเลขานุการ จากนางอุษา จันพลอย บุญเปี่ยม เป็น นายไชยสุวัฒน์ ฤงเงิน พร้อมทั้งแจ้งว่ามีอนุกรรมการติตราชการ ไม่สามารถ เข้าร่วมประชุมได้ จำนวน ๒ ท่าน ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และนางสาวสิริพร พิทยโสภณ

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

• รายงานความคืบหน้าชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ (การป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม)

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าจากมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ เห็นชอบกรอบการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ กรอบที่ ๒ แนวทางขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม และเห็นชอบให้มีการพัฒนาชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งแบ่งเป็น ๓ กรอบ ได้แก่ ๑) การป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ๒) การป้องกันอาชญากรรมระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และ ๓) การป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งได้เห็นชอบการจัดทำชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ (การป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) ซึ่งแบ่งเป็น ๓ กรอบการวิจัย ได้แก่ ๑) การพัฒนาระบบจำแนกผู้กระทำผิดที่มี

ประสิทธิภาพ ๒) การพัฒนากระบวนการแก้ไข บำบัด พื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ ๓) การประเมินโปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการพัฒนากระบวนการติดตามหลังปล่อยที่มีประสิทธิภาพ และมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ นำข้อเสนอแนะจากที่ประชุมปรับปรุงประเด็นการวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และดำเนินการตามแนวทางการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยต่อไป

ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้นำข้อเสนอแนะจากที่ประชุมมาปรับปรุงประเด็นการวิจัย และเพื่อให้กรอบการวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากที่ประชุมในประเด็นการทบทวนกฎหมายบางฉบับหรือนโยบายที่เป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการให้โอกาสผู้พ้นโทษกลับมาใช้ชีวิตในสังคม จึงได้เพิ่มกรอบการวิจัยที่ ๔ การพัฒนามาตรการทางกฎหมาย/กลไกการป้องกันการกลับมากระทำผิดซ้ำเพื่อเพิ่มความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ (การป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) จึงประกอบด้วย กรอบการวิจัย ๔ กรอบ ดังนี้

๑. การพัฒนาระบบจำแนกผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ
๒. การพัฒนากระบวนการแก้ไข บำบัด พื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ
๓. การประเมินโปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการพัฒนากระบวนการติดตามหลังปล่อย

ที่มีประสิทธิภาพ

๔. การพัฒนามาตรการทางกฎหมาย/กลไกการป้องกันการกลับมากระทำผิดซ้ำ

โดยภายใต้กรอบการวิจัยทั้ง ๔ กรอบ ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยจำนวน ๑๒ โครงการ รวมระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น ๓ ปี แต่ทั้งนี้ ทั้ง ๑๒ โครงการสามารถมีผลผลิตได้ในปีแรกทั้งหมด โดยฝ่ายเลขานุการฯ ขอรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยดังกล่าว ดังนี้

๑. มีความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) เพื่อสนับสนุนการจัดทำโครงการวิจัยย่อย ภายใต้กรอบการวิจัยที่ ๑ เรื่องการพัฒนาเครื่องมือการจำแนกผู้กระทำผิด กรอบการวิจัยที่ ๒ การศึกษาศูนย์ฝึกฯ หรือเรือนจำต้นแบบ และกรอบการวิจัยที่ ๓ การประเมินโปรแกรมแก้ไขบำบัด พื้นฟูผู้กระทำผิดจากผู้พ้นโทษแล้ว ซึ่งขณะที่อยู่ระหว่างการพัฒนาขอบข่ายการดำเนินงาน (TOR) ร่วมกัน

๒. ขอรับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ทั้งนี้ นายวัลลภ นาคบัว ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกำกับโครงการวิจัย ทำทนาย ครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๒ เพื่อนำเสนอชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ โดยเสนอของบประมาณเพื่อดำเนินการในปีแรก จำนวน ๒๔,๒๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่ง วช. ได้แจ้งผลการพิจารณาข้อเสนอการวิจัยฯ พร้อมให้ปรับปรุงแก้ไขและจัดส่งให้ วช. พิจารณาภายในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๒ โดยมีประเด็นให้ปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอการวิจัย ดังนี้

๒.๑ มุ่งเน้นปัญหาการกระทำผิดซ้ำด้านยาเสพติด

๒.๒ กรอบการวิจัยที่ ๔ ควรแยกเป็น ๒ กรอบ โดยแยกการพัฒนามาตรการทางกฎหมาย และการจัดตั้งกองทุนและการพัฒนามาตรการทางสังคม

๒.๓ ระบุเป้าหมายในการลดการกระทำผิดซ้ำให้ชัดเจน

ประเด็นอภิปราย

๑. ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ในกรอบการวิจัยที่ ๔ การพัฒนามาตรการทางกฎหมาย/กลไกการป้องกันการกลับมากระทำผิดซ้ำ ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาในประเด็นการนิรโทษกรรม การอภัยโทษ และการล้างมลทิน โดยเปรียบเทียบกับหลักคิด/มาตรการทางกฎหมาย

/ของต่างประเทศ...

๑. การป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม “ชุดโครงการวิจัยเพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรมและไม่เกิดเป็นผู้กระทำผิดรายใหม่ ทั้งนี้ แนวคิดในการจัดชุดโครงการวิจัยดังกล่าว มีที่มาจากการวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของผู้กระทำผิดจำแนกตามปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิด โดยคณะทำงานพัฒนาข้อมูลการกระทำผิดซ้ำ กระทั่งยุติธรรม ซึ่งจากการวิเคราะห์สถานการณ์ดังกล่าว พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิด ประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพ ยาเสพติด สภาพครอบครัว/สถานภาพสมรส และการคบเพื่อน/การใช้เวลาว่าง โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาและแก้ไขช่องว่าง (Research Gap) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดดังกล่าว โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงการศึกษา มีจิตสำนึกที่ดี แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด รวมทั้งประชาชนมีการรับรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น และส่งเสริมการเป็นสังคมเคารพกฎหมาย ประกอบด้วย กรอบการวิจัย จำนวน ๕ กรอบ มีโครงการวิจัยย่อยจำนวน ๑๗ โครงการ มีระยะเวลาดำเนินการ ๑ ปี และรวมงบประมาณทั้งสิ้น ๓๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒. การป้องกันอาชญากรรมระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม “ชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการปฏิบัติและการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกในคดีอาญา” มีเป้าหมายในการพัฒนากฎหมาย/มาตรการ/วิธีการเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกเพื่อป้องกันอาชญากรรมและลดการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอาชญาวิทยา ได้แก่ ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Associations Theory) และทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory) ซึ่งอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดว่าบุคคลจะกลายเป็นอาชญากรเพราะการเรียนรู้จากสังคมในเรือนจำและการถูกตีตรา โดยกรอบการวิจัยมุ่งเน้นการพัฒนามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญา (Non-Custodial) ซึ่งเป็นประเด็นหัวข้อการวิจัยสำคัญที่ควรดำเนินการ ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยจำนวน ๗ โครงการ มีระยะเวลาดำเนินการ ๑ ปี และรวมงบประมาณทั้งสิ้น ๑๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๓. ผู้ร่วมดำเนินการวิจัย

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- กรมราชทัณฑ์
- กรมคุมประพฤติ
- สำนักงานกิจการยุติธรรม
- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
- สถาบันการศึกษาที่มีที่ตั้งในกลุ่มจังหวัดซึ่งแบ่งเป็น 6 ภาค (ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ กลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ กลุ่มเศรษฐกิจตะวันออก)

๔. หน่วยงานบริหารแผนงานวิจัย

สำนักงานกิจการยุติธรรม

๕. แผนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

เสนอคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.)

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาการจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรม (การป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) โดยมีประเด็นอภิปรายและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการจัดทำชุดโครงการวิจัย ดังนี้

๑. การป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม “ชุดโครงการวิจัยเพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรม”

๑.๑ ควรเพิ่มประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมของเด็กและเยาวชน โดยการใช้กีฬา (Youth Crime Prevention through Sports) ซึ่งเป็นการอนุวัติปฏิญญาโดฮา (The Doha Declaration) มาสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ กระทรวงยุติธรรมร่วมกับ TIJ อยู่ระหว่างดำเนินการยกร่างข้อมติ เพื่อนำเสนอในการประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (The Commission on Crime Prevention and Criminal Justice - CCPCJ) ในเดือนพฤษภาคมนี้ เพื่อผลักดันเป็น guideline ที่จะนำไปสู่การกำหนดเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศในการผนวกกีฬาเข้ากับยุทธศาสตร์ป้องกันอาชญากรรมต่อไป อีกทั้งยังมุ่งเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาวินิจฉัย อาทิ การถอดบทเรียนเพื่อติดตามประเมินผลการนำกีฬามาใช้เพื่อการแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชน หรือประเภทกีฬาที่มีความเหมาะสมหรือตรงกับ ความถนัดของเด็กและเยาวชน เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนสำหรับการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Crime Congress) ครั้งที่ ๑๔ ที่จะมีการขึ้นในปี ๒๕๖๓ ณ ประเทศญี่ปุ่น ด้วย

๑.๒ สำหรับโจทย์วิจัยเกี่ยวกับการสร้างสังคมเคารพกฎหมาย (Culture of lawfulness) ควรมุ่งศึกษาในประเด็นทำอย่างไรให้เกิดการพัฒนาสังคมเคารพกฎหมายและเป็นการพัฒนาอย่างเข้มแข็งด้วย ซึ่งประเด็นดังกล่าวยังไม่มีคำตอบชัดเจนในปัจจุบัน ทั้งนี้ TIJ อยู่ระหว่างการพัฒนาเนื้อหาเพื่อนำเสนอในกิจกรรมคู่ขนาน (side-event) ของ CCPCJ ปีนี้และ Crime Congress ครั้งที่ ๑๔ ต่อไป

๑.๓ แนวคิดการป้องกันอาชญากรรมควรดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปก่อนที่จะกลายเป็นกลุ่มเสี่ยง ด้วยการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตทางสังคม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี โดยในต่างประเทศมีระบบการป้องกันอาชญากรรมด้วยการใช้ระบบสวัสดิการ (Welfare Model) ซึ่งเป็นการให้สวัสดิการแก่ครอบครัวที่ดีและเหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

๑.๔ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการป้องกันอาชญากรรมของประเทศไทย กับต่างประเทศที่มีแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่ดีและมีประสิทธิภาพ มีอัตราการเกิดการกระทำผิดน้อย ซึ่งจะนำมาสู่การถอดบทเรียนและพัฒนากระบวนการป้องกันอาชญากรรมที่มีความเหมาะสมกับประเทศไทย

๑.๕ ส่งเสริมการวิจัยเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm) และทัศนคติของคนในสังคมในการมองแหล่งชุมชนบางแห่งไม่ใช่เป็นเพียงแหล่งอาชญากรรม แต่เป็นแหล่งชุมชนที่สามารถได้รับการพัฒนาและปลอดอาชญากรรมได้ เช่น ชุมชนคลองเตย เป็นต้น

๑.๖ แนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน ควรเริ่มจากการปรับเปลี่ยนความคิดของเด็กและเยาวชนให้มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีความต้องการที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชนของตนเอง เช่น ชุมชนบางกระเจ้า มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างครอบครัวและชุมชน ทำให้เป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๑.๗ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชน ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ต้องขังหรือผู้ที่พ้นโทษแล้ว ทั้งนี้ ในการเก็บข้อมูลจากผู้ต้องขังหรือผู้ที่พ้นโทษแล้วต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ด้วย เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจ

๑.๘ ประเด็นการวิจัยมีการระบุถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ควรให้คำจำกัดความ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ว่าครอบคลุมถึงหน่วยงานใดบ้าง

๑.๙ การจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเพื่อป้องกันอาชญากรรมและลดการกระทำผิดซ้ำ มีที่มาจากการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัย ๓ หน่วยงาน ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการติดตามประเมินผลการสงเคราะห์หลังปล่อย และจากการรวบรวมข้อมูลผู้กระทำความผิดที่อยู่ในความดูแลของทั้ง ๓ หน่วยงาน พบว่า ร้อยละ ๗๐ เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยนำข้อมูลดังกล่าวไปสู่การถอดบทเรียนถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิด เช่น การศึกษา อาชีพ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะนำไปพัฒนาแนวทางในการบำบัด แก้ไข พื้นฟูที่เหมาะสมต่อผู้กระทำความผิด รวมถึงนำไปพัฒนาและกำหนดแนวทางเพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรมด้วย เช่น การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้ใหญ่ และการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นต้น

๑.๑๐ เพื่อให้กรอบการวิจัยและประเด็นการวิจัยครอบคลุมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งในประเด็นการส่งเสริมมาตรการหรือแนวทางเพื่อป้องกันก่อนที่จะมาเป็นกลุ่มเสี่ยง หรือประเด็นการวิจัยต้องเป็นการเตรียมพร้อมหรือสนับสนุนการประชุมในเวทีต่างประเทศ อาจมีการทบทวนกรอบและประเด็นการวิจัยเพิ่มเติม

๑.๑๑ ด้วยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีข้อสังเกตในการพิจารณาร่างแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยเห็นควรให้มีการขยายผลการดำเนินงานของบ้านกาญจนาภิเษกให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยต้องมีการใช้วิธีการศึกษาวิจัยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ Model ในการดำเนินการของบ้านกาญจนาภิเษกว่าเป็น Model เฉพาะกลุ่มหรือไม่ หรือต้องมีการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่เฉพาะหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเท่านั้น และรวมถึง Public Private People และ Partnership ซึ่งข้อสังเกตดังกล่าวสามารถนำไปสู่ประเด็นการวิจัย ทั้งในส่วนการศึกษาเพื่อกำหนดคำนิยาม “การมีส่วนร่วม” ว่ารวมถึงหน่วยงานหรือองค์กรใดบ้าง และการศึกษาวิจัย Model ของบ้านกาญจนาภิเษก

๒. การป้องกันอาชญากรรมระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม “ชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการปฏิบัติและการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกในคดีอาญา”

๒.๑ ควรปรับกรอบการวิจัยจากการพัฒนามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดทางอาญา (Non-Custodial) เป็นการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) เพื่อให้มีความครอบคลุมถึงกระบวนการกักขังคดีไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมด้วย

๒.๒ ศึกษาวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ตำรวจ อัยการ และศาล รวมถึงการพิจารณาให้ฐานความผิดที่เป็นคดีความผิดเล็กน้อยสามารถยอมความได้ เพื่อจะนำไปสู่ขั้นตอนของการไกล่เกลี่ยต่อไป

๒.๓ ศึกษาการใช้อำนาจการสั่งไม่ฟ้องหรือถอนฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศของพนักงานอัยการ

๒.๔ ศาลยุติธรรมมีการศึกษาวิจัยถึงเรื่องระบบการประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินความเสี่ยงของเจ้าหน้าที่ คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะทางสังคม และสภาพครอบครัวของผู้กระทำผิด อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคในการประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราว คือ กระบวนการและขั้นตอนในการประเมินความเสี่ยงยังมีความล่าช้าส่งผลถึงประสิทธิภาพของกระบวนการ ซึ่งปัจจุบันได้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวร่วมกับหลักประกัน ซึ่งทำให้ผู้พิพากษามีความมั่นใจในการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวมากขึ้น

๒.๕ การพิจารณาการปล่อยชั่วคราวของศาล จะพิจารณาจากคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของผู้กระทำผิด ซึ่งในบางกรณีมีการให้ข้อมูลรายละเอียดที่ไม่ครบถ้วน ทำให้ผู้พิพากษาไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น ผู้กระทำผิดเป็นผู้ป่วยติดเตียง หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ เป็นต้น ดังนั้น ควรมีการพัฒนาเครื่องมือประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราว เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษา รวมทั้งการพัฒนากลไกหรือหลักประกันที่สนับสนุนให้การใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาเป็นไปด้วยความมั่นใจ

๒.๖ การศึกษาเงื่อนไขในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในทุกขั้นตอน (ชั้นตำรวจ อัยการ ศาล) รวมถึงมาตรการลงโทษหากมีการหลบหนีในระหว่างที่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

๒.๗ ในการนำมาตราการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดทางอาญา หรือการลงโทษอย่างอื่นแทนโทษจำคุกมาใช้ ควรคำนึงถึงการยอมรับของประชาชนในสังคมรวมถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายด้วย

๒.๘ แนวคิดมาตรการการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Sanction) เป็นโทษที่อยู่ระหว่างโทษจำคุกกับโทษปรับ ซึ่งสำนักงานกิจการยุติธรรมได้มีการศึกษาโดยมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องโทษสำหรับลงโทษผู้กระทำผิด เช่น เป็นเงื่อนไขในการคุมประพฤติ การกักขังที่บ้าน การบริการสาธารณะ ซึ่งในประเทศไทยการกำหนดเงื่อนไขข้างต้น จะต้องถูกจำคุกก่อนถึงจะสามารถใช้แนวทางดังกล่าวได้ โดยต่างจากของต่างประเทศที่สามารถใช้มาตรการดังกล่าวได้เลยโดยไม่ต้องโทษจำคุกมาก่อน

๒.๙ ศึกษาการปรับปรุงโทษปรับในคดีอาญาโดยนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิด (Day Fines System)

๒.๑๐ การศึกษาการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice-RJ) ควรมุ่งเน้นในประเด็นการปรับกระบวนทัศน์ (paradigm) ของเจ้าหน้าที่/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้กระทำผิด เหยื่อ/ผู้เสียหายและประชาชนในสังคมด้วย

๒.๑๑ ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้พิพากษาหรืออัยการในขั้นตอน การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ และการพักการลงโทษ เป็นต้น

๒.๑๒ กรอบการวิจัยของชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการปฏิบัติและการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกในคดีอาญา มีความครอบคลุมเกี่ยวกับระบบงานยุติธรรมทั้งหมด จึงควรยึดหลักแนวคิดการลดการตีตราจากสังคม (Labeling) และลดการดำเนินการทางอาญาให้กับผู้กระทำผิด

๒.๑๓ ควรปรับปรุงและทบทวนกรอบการวิจัยการป้องกันอาชญากรรมระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (กรอบที่ ๒) ให้มีความเชื่อมโยงกับกรอบการป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (กรอบที่ ๑) และกรอบการป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (กรอบที่ ๓) พร้อมทั้งให้มีการทบทวนประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกลไก/รูปแบบเพื่อป้องกันนักโทษล้นคุก (Over-crowding) และนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

๓. แนวทางการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยและการผลักดันสู่การนำไปใช้ประโยชน์

๓.๑ ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยและการสนับสนุนทุนวิจัยร่วมกันซึ่งส่งผลให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนของงานวิจัย และผลักดันให้เกิดการนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากอาชญากรรมเกิดได้จากหลายปัจจัยทั้งปัจจัยส่วนบุคคล/สังคม/สิ่งแวดล้อม ดังนั้น การป้องกันอาชญากรรมจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงศึกษาธิการ และศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เป็นต้น

๓.๒ การขอรับการจัดสรรงบประมาณการวิจัย ควรมีการจัดประชุมระดมสมองในการจัดทำงานวิจัยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือหากสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานใดหรือหน่วยงานใดมีความต้องการจะดำเนินการ สามารถเสนอเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการได้ เพื่อให้การดำเนินการด้านวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันและไม่เกิดความซ้ำซ้อน พร้อมทั้งจัดหาแหล่งทุนที่จะสนับสนุนด้านการวิจัยเพิ่มเติม เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ หรือหน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัยอื่นๆ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น

๓.๓ ควรนำข้อเสนอแนะ/รูปแบบ/วิธีการ/แบบจำลอง (Prototype) ที่ได้จากการศึกษาวิจัยนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายหรือสถานที่จริง (sandbox) เพื่อเป็นการประเมินผลข้อเสนอแนะดังกล่าวว่าสามารถดำเนินการได้จริงหรือต้องมีการพัฒนาอย่างไรต่อไป

๓.๔ เมื่อการวิจัยแล้วเสร็จควรมีการส่งต่อผลการศึกษาวิจัยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ หรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำวิจัยตั้งแต่ต้นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

๓.๕ ควรกำหนดผู้ร่วมดำเนินการวิจัยให้ครบทุกหน่วยงาน

๓.๖ ปัจจุบันกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะด้านนโยบายต่อรัฐมนตรี หากชุดโครงการวิจัยฯ ดังกล่าวได้มีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กและเยาวชน สตรี สามารถใช้เวทีของคณะกรรมการชุดนี้ ในการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยฯ ได้

๓.๗ ด้วยขณะนี้ได้ผ่านขั้นตอนการเสนอของบประมาณด้านการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ แล้ว ทั้งนี้ เมื่อพัฒนาชุดโครงการวิจัยแล้วเสร็จ สามารถนำไปเสนอของบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ หรือเสนอขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานแหล่งทุนในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ต่อไป

๓.๘ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยฯ อย่างเป็นรูปธรรม ฝ่ายเลขานุการควรทบทวนประเด็นการวิจัยเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และตรวจสอบว่ามีหน่วยงานใดเกี่ยวข้องบ้าง พร้อมทั้งกำหนดงบประมาณและระยะเวลาดำเนินการให้ชัดเจน เพื่อนำเสนอชุดโครงการวิจัยฯ ดังกล่าวต่อ กพยช. ต่อไป

/มติที่ประชุม...

มติที่ประชุม: ๑. เห็นชอบการจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรม (การป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) “ชุดโครงการวิจัยเพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรม” ซึ่งแบ่งเป็น ๕ กรอบการวิจัยในเบื้องต้น ได้แก่

- ๑.๑ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและทักษะอาชีพ
 - ๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับบุคคลในครอบครัว เพื่อสร้างความรักความผูกพันในครอบครัว
 - ๑.๓ การส่งเสริมและพัฒนามาตรการหรือแนวทางในการป้องกันปัญหาเสพติด
 - ๑.๔ การสร้างความรู้ความเข้าใจ และปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชน
 - ๑.๕ การส่งเสริมการรับรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และการสร้างสังคม
- เคารพกฎหมาย

พร้อมทั้งมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ นำข้อเสนอแนะจากที่ประชุมนำไปปรับปรุงกรอบการวิจัยและประเด็นการวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และดำเนินการตามแนวทางการขับเคลื่อนชุดโครงการวิจัยต่อไป

๒. มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ นำข้อเสนอแนะจากที่ประชุมปรับปรุงกรอบการวิจัย (การป้องกันอาชญากรรมระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) โดยมุ่งเน้นการหันเหคือออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) ในประเด็น อาทิ การใช้ดุลพินิจและการพัฒนาเครื่องมือประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราว เป็นต้น แล้วนำกลับมาเสนอคณะกรรมการฯ ในครั้งต่อไป

๔.๒ การขับเคลื่อนแนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ได้เห็นชอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัย โดย ๑ ใน ๓ กรอบแนวทางสำคัญคือ กรอบที่ ๓ กระบวนการหลังการวิจัย (post research process) ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการนำงานวิจัยที่แล้วเสร็จให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น ๔ แนวทาง ดังนี้

๑) การนำงานวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติ (application) เพื่อให้มีการนำผลจากงานวิจัยที่แล้วเสร็จไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบหรือแนวทางในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) การตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ (publication) เพื่อให้สามารถนำสาระสำคัญจากงานวิจัยที่แล้วเสร็จไปจัดทำในลักษณะเอกสารทางวิชาการตามรูปแบบมาตรฐานสากล ความยาวไม่เกิน ๑๕ หน้า ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการ พร้อมการเผยแพร่/อ้างอิง ทั้งในประเทศและระดับสากล

๓) การเผยแพร่งานวิจัยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ (information) เพื่อให้มีการนำผลจากงานวิจัยที่แล้วเสร็จไปใช้ประโยชน์ให้แก่ผู้ที่สนใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความรู้ได้อย่างทั่วถึง

๔) การจัดการความรู้ (knowledge management) เพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์จากผลสำเร็จของงานวิจัยให้บุคลากรในองค์กรได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้พัฒนางานของตนให้สัมฤทธิ์ผล

ในการนี้ เพื่อเป็นการติดตามการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ตามแนวทางดังกล่าว สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะหน่วยงานกลางด้านการวิจัยของกระทรวงยุติธรรม จึงได้มีการจัดทำฐานข้อมูลการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของกระทรวงยุติธรรมขึ้น โดยแบ่งการเก็บข้อมูลตามแนวทางส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ทั้ง ๔ แนวทาง เพื่อติดตามและประเมินผลการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยเป็นการรวบรวมผลงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากงบเงินอุดหนุนการวิจัยของกระทรวงยุติธรรม และงบประมาณของสำนักงานกิจการยุติธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๖๑ จากการติดตามฯ พบว่ากระทรวงยุติธรรม มีผลงานวิจัยที่แล้วเสร็จจำนวน ๑๖๕ เรื่อง โดยได้มีการเผยแพร่ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบ one concept paper หรือเผยแพร่งานวิจัยผ่านฐานข้อมูล website ทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ รองลงมาได้แก่ การตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๔๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๗ การจัดการความรู้ จำนวน ๓๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๑ และการนำงานวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติ จำนวน ๒๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ ตามลำดับ และจากการติดตามฯ ดังกล่าว ถือว่ามีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผลงานวิจัยที่แล้วเสร็จ ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้ทำการสำรวจวิธีการที่นำไปสู่การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ที่ดำเนินการในปัจจุบัน พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงข้อจำกัดในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

ตารางที่ ๑ แนวทางการส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

แนวทางการส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	วิธีการ	วิธีการที่ดำเนินการในปัจจุบัน	ข้อจำกัดในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
<p>๑. การนำงานวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติ (Application)</p> <p>- กำหนดนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบ หรือแนวทางในการดำเนินงาน</p> <p>* มีงานวิจัยจำนวน ๒๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓</p>	<p>- กำหนดแผนการนำงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน (implementation plan)</p> <p>- กำหนดกลไกในการติดตามการดำเนินการตามแผนการนำงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติ อาทิ การสำรวจโดยประเมินจากผู้วิจัย และองค์กรที่ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย</p> <p>- จัดให้มีการเอื้อประโยชน์แก่ผู้วิจัย หรือองค์กรที่ผลักดันให้มีการนำงานวิจัยไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการสร้างแรงจูงใจ หรือการกำหนดบทลงโทษสำหรับกรณีที่งานวิจัย ไม่มีเป้าหมายในการนำไปใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน</p> <p>- ตระหนักถึงความสำคัญด้านทรัพย์สินทางปัญญาของงานวิจัยแต่ละฉบับเพื่อปกป้องสิทธิของผู้วิจัยอย่างถูกต้อง เช่น การจดสิทธิบัตร เป็นต้น</p>	<p>- การนำไปใช้ต่อยอดงานวิจัย</p> <p>- การจัดทำแนวทาง/คู่มือการปฏิบัติงาน</p> <p>- นำผลผลิต/อุปกรณ์ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน</p> <p>- การปรับปรุงและยกเว้นกฎหมาย</p>	<p>๑. ผลงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาของผู้บริหาร รวมทั้ง ไม่ทันต่อสถานการณ์ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน</p> <p>๒. รูปแบบงานวิจัยในปัจจุบันยังไม่เป็นลักษณะ Action Research</p> <p>๓. การดำเนินการวิจัยใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ทำให้ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไม่ทันต่อความต้องการของผู้บริหารหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น</p> <p>๔. กระบวนการรายงาน/ส่งต่อข้อเสนอจากงานวิจัยไปสู่ผู้บริหาร/ผู้มีอำนาจตัดสินใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีพอ</p> <p>๕. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย ยังไม่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม หรือไม่มีการกำหนด Action plan ในการส่งต่อหรือนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้</p> <p>๖. ยังไม่พบการจดสิทธิบัตรงานวิจัยด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม</p>

แนวทางส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	วิธีการ	วิธีการที่ดำเนินการในปัจจุบัน	ข้อจำกัดในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
<p>๒. การตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ (publication)</p> <p>- สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยในลักษณะเอกสารทางวิชาการ ตามรูปแบบมาตรฐานสากล ความยาวไม่เกิน ๑๕ หน้า ทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษ</p> <p>*มีงานวิจัยจำนวน ๔๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๗</p>	<p>- จัดเวทีในการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้แก่ผู้วิจัยทั้งในและระหว่างประเทศ</p> <p>- นำงานวิจัยไปเผยแพร่แลกเปลี่ยนและอ้างอิงได้ทั้งในและระหว่างประเทศ</p>	<p>- การเผยแพร่ผ่านวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ได้แก่</p> <p>๑) บทสรุปการศึกษาวิจัย ประจำปี... (Research Summary Report) (สกธ.)</p> <p>๒) วารสารกระบวนการยุติธรรม (สกธ.)</p> <p>๒) วารสารกรมคุมประพฤติ</p> <p>๓) วารสารอาชีวศึกษา</p> <p>๔) วารสารราชทัณฑ์</p> <p>- การเผยแพร่ทางระบบ website ของหน่วยงาน</p> <p>- การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านทางสถานีวิทยุ</p> <p>- การเผยแพร่ผ่านการประชุมสัมมนาทางวิชาการ</p>	<p>๑. ในการจัดทำงานวิจัยแต่ละเรื่องไม่ได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนให้นักวิจัยต้องมีการสรุปสาระสำคัญของงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ผ่านวารสารหรือเอกสารทางวิชาการอื่นๆ</p> <p>๒. นักวิจัยไม่ทราบถึงแหล่งฐานข้อมูลวารสาร และเวทีวิชาการในการนำเสนอผลงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศ</p>
<p>๓. การเผยแพร่งานวิจัยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ (information)</p> <p>- จัดทำสื่อเผยแพร่ในลักษณะ one concept paper</p> <p>- เผยแพร่งานวิจัยผ่านฐานข้อมูล website</p> <p>*มีงานวิจัยจำนวน ๑๖๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐</p>	<p>- กำหนดให้ผู้วิจัยและ/หรือองค์กรที่สนับสนุนงบประมาณวิจัยจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้เป็นรูปแบบที่เข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย อาทิ QR code, infographic, website, poster</p> <p>- เชื่อมโยงฐานข้อมูลงานวิจัยในระหว่างหน่วยงานด้านการพัฒนาและศึกษาวิจัย</p>	<p>- การเผยแพร่งานวิจัยผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานกิจการยุติธรรม (ระบบฐานข้อมูลความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม (Justice Knowledge Base-JKB)) และเว็บไซต์ของหน่วยงาน</p> <p>- จัดทำสื่อเผยแพร่ในแบบ one concept paper</p>	<p>- มีการจัดทำสื่อเผยแพร่ในแบบ one concept paper บางส่วน</p>

แนวทางส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	วิธีการ	วิธีการที่ดำเนินการในปัจจุบัน	ข้อจำกัดในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
<p>๔. การจัดการความรู้ (knowledge management)</p> <p>- จัดการอบรม/สัมมนา/จัดห้องสมุดองค์กร เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้</p> <p>*มีงานวิจัยจำนวน ๓๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๑</p>	<p>- พัฒนาสื่อ/กลไกกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านงานวิจัยของหน่วยงานและสถาบันการศึกษา</p> <p>- กำหนดหลักเกณฑ์/ความรู้ในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>- การถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการประชุมกลุ่มเฉพาะเรื่อง</p> <p>- การถ่ายทอดผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ระหว่างเครือข่ายนักวิจัย</p> <p>- การจัดทำฐานข้อมูลห้องสมุดของแต่ละหน่วยงาน</p>	<p>๑. เนื่องจากรูปแบบงานวิจัยในปัจจุบันยังไม่เป็นลักษณะ Action Research ที่นักวิจัยต้องมีส่วนร่วมกับคนในองค์กร จึงทำให้ไม่เกิดการสร้างกระบวนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร (Change agents)</p> <p>๒. ภาระงานประจำของนักวิจัย ดังนั้น จึงยังไม่เกิดการถ่ายทอดประสบการณ์ผลสำเร็จของงานวิจัยให้บุคลากรในองค์กรได้มีการแลกเปลี่ยนกัน</p>

และจากการติดตามฯ ฝ่ายเลขานุการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าเป้าหมายสุดท้ายของการจัดทำงานวิจัยคือต้องนำงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ (outcome) ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อขับเคลื่อนแนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

๑. การกำหนดประเด็นการวิจัย

๑.๑ กำหนดให้กรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ เป็นกรอบการวิจัยสำคัญในระยะ ๔ ปี พร้อมทั้งมีการทบทวนประเด็น/หัวข้อการวิจัยที่ควรดำเนินการในแต่ละปีให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและตรงต่อความต้องการของหน่วยงาน

๒. พัฒนาคุณภาพและรูปแบบการวิจัย

๒.๑ ปรับรูปแบบการจัดทำงานวิจัยให้เป็นชุดโครงการวิจัย และมีรูปแบบเป็นลักษณะ Action Research เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้อย่างครอบคลุม

๒.๒ ส่งเสริมการวิจัยระยะสั้น (Quick Research) เพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นเร่งด่วน

๒.๓ นักวิจัยต้องจัดทำข้อเสนอแนะจากการวิจัยที่เป็นรูปธรรม พร้อมกำหนดหรือวางแผนการนำข้อเสนอไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของแผนปฏิบัติการ (Action plan) ด้วย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถไปดำเนินการได้ทันทีเมื่องานวิจัยแล้วเสร็จ

๒.๔ ส่งเสริมการจดสิทธิบัตรงานวิจัยด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

๒.๕ การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

๒.๖ ส่งเสริมค่านิยมและทัศนคติในการให้ความสำคัญกับงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาของบุคลากรในองค์กร

๓. การเผยแพร่และส่งต่องานวิจัย

๓.๑ กำหนดให้งานวิจัยต้องมีการจัดทำบทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary) หรือการนำเสนอบทสรุปของงานวิจัยในรูปแบบ infographic หรือ one concept paper หรือ คลิปวิดีโอที่สามารถเข้าใจได้ง่ายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์หรือ social network ให้กับผู้ที่สนใจ พร้อมทั้งรายงานต่อผู้บริหาร/ผู้มีอำนาจตัดสินใจหรือส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันทีเมื่อดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จ

๓.๒ กำหนดให้การจัดทำงานวิจัยต้องมีการสรุปสาระสำคัญของงานวิจัยในลักษณะเอกสารทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่ผ่านวารสารหรือเวทีการประชุมทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ ส่งเสริมการจัดทำรายงานสถานการณ์งานวิจัยงานวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรม (Justice Research Review – JR2) อย่างต่อเนื่อง

๔. ฐานข้อมูลเพื่อส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๔.๑ จัดทำฐานข้อมูลวารสารและเวทีการประชุมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ เพื่อเป็นประโยชน์กับนักวิจัยต่อไป

๔.๓ จัดทำระบบหรือเครื่องมือการติดตามและประเมินผลการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม

ประเด็นอภิปราย

๑. การกำหนดแนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนในการกำหนดประเด็นการวิจัย ซึ่งเป็นการสำรวจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของหน่วยงานและนำมากำหนดเป็นประเด็นการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ซึ่งทำให้หน่วยงานสามารถนำไปดำเนินการได้ทันที

๒. ปัญหาของการจัดทำงานวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรม คือ การนำงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติและให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงควรศึกษาแนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (Platform) ของหน่วยงานด้านการวิจัย เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ เป็นต้น

๓. การดำเนินการวิจัยทางด้านสังคมที่ผ่านมาได้รับงบประมาณค่อนข้างน้อย ส่งผลให้ผลจากการศึกษาวิจัยไม่มีผลกระทบ (Impact) ต่อสังคมมากเท่าที่ควร ดังนั้น จึงต้องปรับแนวทางการทำงานวิจัยทางด้านสังคมให้เป็นชุดโครงการหรือเป็นโครงการใหญ่ที่สามารถส่งผลกระทบ (Impact) ต่อสังคมในวงกว้าง มีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้องและมีการกำหนด Action Plan ของการนำผลจากการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

๔. แนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) เมื่อโครงการวิจัยมีการดำเนินการแล้วเสร็จ ทำให้ได้รูปแบบหรือแนวทางในการปฏิบัติงาน (Model) โดยจะมีการนำรูปแบบหรือแนวทางในการปฏิบัติงานนั้นๆ ไปทดลองใช้ (Sandbox) เพื่อให้ทราบว่ารูปแบบหรือแนวทางๆ มีประสิทธิภาพหรือไม่ และยังสามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายของผู้บริหารต่อไปด้วย และเพื่อให้งานวิจัยนำไปใช้ประโยชน์มากขึ้น จะต้องมีการส่งผลงานวิจัยให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับองค์กรหรือบุคคลที่มีแนวคิดเกี่ยวข้องกับ Business Model หรือ Ecosystem เพื่อร่วมขับเคลื่อนงานวิจัย

๕. การดำเนินงานของยุติธรรมจังหวัดเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม โดยการนำงานวิจัยไปเผยแพร่และให้ความรู้แก่คนในชุมชน เช่น การให้ความรู้ในเรื่องของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นต้น

๖. เพื่อให้เกิดการนำงานวิจัยไปทดลองในพื้นที่ ซึ่งหากกลุ่มเป้าหมายคือผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วและกลับไปอยู่ในชุมชน ดังนั้น เพื่อสร้างความไว้วางใจกับผู้พ้นโทษเหล่านี้ ควรนำบุคคลภายนอก คนในชุมชนหรืออาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งจะทำให้ผู้พ้นโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติได้รับความไว้วางใจจากชุมชนด้วย

๗. การศึกษาวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรมโดยส่วนใหญ่เป็นโครงการวิจัยที่ใช้ระยะเวลาดำเนินการ ๑ ปี โดยข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะได้เป็นรูปแบบแนวทางการดำเนินงาน (Model) เท่านั้น จึงควรมีการพัฒนาต่อยอดโครงการวิจัยโดยการนำรูปแบบแนวทางการดำเนินงาน (Model) จากการศึกษาวิจัยไปทดลองใช้ในการดำเนินการจริง

๘. นักวิจัยต้องมีความใส่ใจกับงานวิจัยของตนเอง โดยควรกำหนดให้นักวิจัยต้องถ่ายทอดผลการศึกษาวิจัย (educate) ให้กับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องด้วย

๙. การวิจัยการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Implement) ต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) โดยเฉพาะหน่วยงาน/บุคคลที่ต้องนำผลงานวิจัยไปปฏิบัติเข้ามามีส่วนร่วม

๑๐. ควรจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนการจัดทำชุดโครงการวิจัยฯ นอกเหนือจากงบประมาณประจำปีของภาครัฐ เนื่องจากงบประมาณของภาครัฐจัดสรรปีต่อปีอาจส่งผลให้การดำเนินโครงการวิจัยไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งหากดำเนินการวิจัยประสบความสำเร็จจะทำให้ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานในเรื่องตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้วย ซึ่งทางผู้แทนสำนักงบประมาณได้ชี้แจงว่า หากมีการจัดทำกรอบการวิจัยที่มีงบประมาณและระยะเวลาดำเนินการที่ชัดเจน สามารถเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณได้แต่การจัดสรรงบประมาณก็จะจัดสรรเป็นรายปี

มติที่ประชุม: มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ นำข้อเสนอแนะ/ข้อสังเกตจากที่ประชุมปรับปรุงแนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้มีความสมบูรณ์และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อาทิ กำหนดให้นักวิจัยต้องถ่ายทอดผลการศึกษาวิจัย (educate) ให้กับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง กำหนดให้นักวิจัยต้องทำงานวิจัย และส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) โดยเฉพาะหน่วยงาน/บุคคลที่ต้องนำผลงานวิจัยไปปฏิบัติเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้น แล้วนำกลับมาเสนอคณะอนุกรรมการฯ ในครั้งต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ
ไม่มี

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๔๕ น.

(นางสาวสุวดี ไทลพิ่งทอง)

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จรรายงานการประชุม

(นายไชยสุวัฒน์ ฤกษ์เงิน)

อนุกรรมการและเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม